

Релігійне життя в Україні:

анотований бібліографічний список

Вип. 6 / 2026

червень-липень

URL: <http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Археологи знайшли рештки дзвіниці скельного монастиря на Хмельниччині [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. *Висвітлено результати археологічних досліджень на території давнього скельного монастиря в селі Маліївці на Хмельниччині. Під час розкопок науковці виявили залишки дзвіниці та фундаменти монастирського комплексу, що функціонував у різні історичні періоди. Дослідження спрямовані на уточнення історії пам'ятки, зокрема її можливого походження з часів Київської Русі та подальшого розвитку як Василянського монастиря у XVIII ст. Археологічні знахідки мають важливе значення для реконструкції історико-культурної спадщини регіону та можуть стати підґрунтям для надання об'єкту офіційного охоронного статусу. Результати досліджень сприяють збереженню культурної спадщини та поглибленню знань про релігійне й історичне минуле Поділля.* Текст: https://risu.ua/arheologi-znajshli-reshtki-dzvinici-skelnogo-monastirya-na-hmelnichchini_n164772

2. Багатовимірний рашизм: початок і кінець : [зб. статей / уклад.: В. С. Огрязко]. — Київ : ДП "ГДП", 2025. — 252 с. : табл. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 30). *Шифр*

зберігання в Бібліотеці: БЗ78782 Представлено багатоаспектний глибокий аналіз ідеології та практики рашизму. Розкрито широкий спектр історичних, релігійних, етнічних та інших комплексних проблем, пов'язаних із рашизмом, проаналізовано сутнісні характеристики рашизму та перспективи міжнародно-правової відповідальності РФ за злочини рашизму.

3. Бережна Д. Затвердження "Молитви за Україну" у якості Духовного гімну неможливе без широкого громадського обговорення, – Християнський корпус [Електронний ресурс] / Дар'я Бережна // Focus.ua : [вебсайт]. – 2026. – 10 лип. — Електрон. дані. *Як йдеться у заяві, розповсюдженій об'єднанням підрозділів "Християнський корпус", рішення про надання музичному твору "Молитва за Україну" статусу Духовного гімну потребує повноцінного громадського обговорення, в тому числі військовими. На переконання Корпусу, питання щодо вибору Духовного гімну стосується віри, почуттів і самоідентифікації мільйонів українців, а тому рішення парламенту, ухвалене без діалогу із суспільством, буде етично невиправданим. Зазначено, що "Молитва за Україну" або "Боже великий, єдиний, нам Україну храни" — музичний твір, написаний у 1885 р., традиційно звучить наприкінці богослужінь у храмах, використовується як символічний акорд під час державних і громадських заходів, широко використовується українськими громадами за кордоном.* Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/760424-zatverdzhennya-molitvi-za-ukrajinu-u-yakosti-duhovnogo-gimnu-nemozhlive-bez-shirokogo-gromadskogo-obgovorennya-hristiyanskiy-korpus>

4. Бродецький О. Досі на «білому коні»: рашистські лобісти в Україні [Електронний ресурс] / Олександр Бродецький // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 15 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про колабораціоністську діяльність одного з чільних діячів УПЦ МП – митрополита Луки (Андрія Коваленка). Зазначено, що митрополит Лука - учасник міжнародного лобіювання інтересів РПЦ та російської пропаганди. На прикладі його участі в церковних ініціативах у Сербії автор порушує*

питання протидії проросійському впливу в релігійному середовищі України. Наголошено на зв'язках окремих релігійних діячів із проросійськими організаціями та на використанні церковних майданчиків для поширення наративів, вигідних РФ. Автор закликає до більшої уваги з боку держави та суспільства до таких проявів впливу в умовах війни. Текст: https://risu.ua/dosi-na-bilomu-koni-rashistski-lobisti-ukrayini_n164615#goog_rewarded

5. Війна Росії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик / [Л. Коцур та ін.] ; Ун-т Г. Сковороди в Переяславі, Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. — Переяслав ; Дрогобич ; Київ : Домбровська Я. М., 2025. — 490 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А845581** Розглянуто комплекс питань, пов'язаних із гібридними та геноцидними проявами російсько-української війни. Показано, що війна РФ проти України має давнє і глибоке коріння, проте у ХХІ ст. вона набула загрозливих масштабів в контексті всього європейського континенту. Насамперед насторожують технологічні можливості ведення геноцидної війни у ХХІ ст. та неспроможність гарантів міжнародної безпеки запобігти цим проявам та умиротворити агресора. Окрему увагу приділено етнополітичним, конфесійним і культурним чинникам у контексті російсько-української війни. Автори розділів пропонують широкій читацькій аудиторії вкотре комплексно поглянути на причини, передумови та перебіг російсько-української війни на сучасному етапі її розвитку та зробити належні висновки щодо можливих катастрофічних наслідків цієї агресії.

6. Війна Росії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 12 листоп. 2025 р. / М-во освіти і науки України, Ун-т Г. Сковороди в Переяславі [та ін. ; уклад. Л. М. Коцур ; за заг. ред. В. В. Коцура]. — Переяслав : Я. М. Домбровська, 2025. — 233 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А845582** Розглянуто форми та методи підривної діяльності РФ на теренах України в 1991 - 2025 рр. Проаналізовано сучасний стан та наслідки інформаційно-психологічних

спецоперацій проти України. Висвітлено церковно-релігійний вимір гібридної війни РФ проти України. Наведено зовнішньополітичні та геноцидні практики російсько-української війни. А також розглянуто російський кінематограф та музику як інструмент гібридної війни.

7. Вселенський Патріарх назвав напад на Києво-Печерську лавру святотатством [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 15 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що Патріарх Варфоломій I засудив російський удар по Києво-Печерської лаврі, назвавши його святотатством і варварським нападом на одну з найважливіших християнських святинь світу. Він наголосив, що атаки на релігійні пам'ятки є посяганням не лише на Україну, а й на спільну духовну та культурну спадщину людства. У своїй заяві Вселенський Патріарх висловив підтримку українському народу та співчуття постраждалим, закликавши до захисту святинь і припинення насильства. Текст: https://risu.ua/vselenskiy-patriarh-nazvav-napad-na-kiyevo-pechersku-lavru-svyatotatstvom_n164669

8. Гераськов С. В. Релігії в глобальному світі : підручник : [для здобувачів ступеня бакалавра за всіма спец.] / С. В. Гераськов, В. П. Волоотовська ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т ім. І. Сікорського". — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2026. — 367 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А845912** У підручнику висвітлено місце релігії в сучасному глобальному просторі, а також тенденції розвитку релігій в умовах глобалізації і суттєвого прискорення динаміки суспільства. Простежено закономірності розвитку феномена релігії від її ранніх форм до нових релігійних рухів. На конкретних прикладах розглянуто сучасні процеси релігійного відродження і секуляризації. За допомогою практичних кейсів надано можливість розібратись у різноспрямованому впливі на міжнародні процеси, від полюса радикалізму та екстремізму до екуменічних рухів. Виокремлено український контекст для розуміння його ролі у глобальних релігійних трансформаціях.

9. Глава УГКЦ: Без пізнання історичної правди примирення завжди ризикує стати заручником політичних маніпуляцій [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 22 черв. – Електрон. дані. *Розглянуто підходи до історичного примирення в контексті українсько-польських відносин, представлені Главою Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) Святославом Шевчуком. Наголошено, що справжнє примирення можливе лише за умови об'єктивного пізнання та визнання історичної правди. Замовчування або політизація складних сторінок минулого створюють ризики для міжнаціонального діалогу та сприяють використанню історичної пам'яті як інструменту політичних маніпуляцій. Увагу приділено ролі істориків, суспільного діалогу та культури пам'яті у формуванні взаєморозуміння між народами. Підкреслено, що примирення має ґрунтуватися на правді, взаємній повазі та відповідальності за історичну спадщину, а не на кон'юнктурних політичних інтересах.* Текст: https://risu.ua/glava-ugkc-bez-piznannya-istorichnoyi-pravdi-primirenniya-zavzhdi-rizikuye-stati-zaruchnikom-politichnih-manipulyacij_n164795

10. Доротич М. Історична зустріч з мешканцями, Папське благословення, літургії [Електронний ресурс] / М. Доротич // Високий замок. – 2026. – 24 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про відкриття у церкві Різдва Пресвятої Богородиці, що на Сихові у Львові, унікальної виставки ретросвітлин «Папа і Сихів», яка присвячена 25-річному візиту Івана Павла II в Україну та в храм на Сихові. На фотографіях — теплі спогади про зустріч Папи: приїзд до новозбудованого храму, молитовна зустріч на площі перед святинєю з мешканцями, Папське благословення та святкова літургія. Фотографії, які зафіксували пам'ятні миті перебування Папи на Сихові, розмістили на великих мольбертах, аби кожен зміг оглянути світлини і пригадати події 25-літньої давнини. Священники храму кажуть, що виставка «Папа і Сихів» — нагода для парафіян церкви знову емоційно пережити історичні події червня 2001 р. А для молоді та дітей, які не були свідками цих історичних подій, експозиція дає змогу побачити та відчувати*

атмосферу зустрічі львів'ян із Папою. Текст : <https://wz.lviv.ua/news/554215-shchohodynnyi-marafon-liturgii-na-tserkovne-sviato-ivana-kupala-u-tserkvi-rizdva-presviatoi-bohorodytsi-shcho-na-sykhovi-u-lvovi-vidbuvaietsia-u-mystetskomu-seredovyschi>

11. За позбавлення народу мови, освіти та історичної пам'яті можуть карати ув'язненням та включити до складу геноциду [Електронний ресурс] // Суд.-юрид. газ. – 2026. –19 черв. — Електрон. дані. Розкрито зміст законопроекту № 15331 "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо включення культурної складової до складу злочину геноциду", спрямованого на уточнення складу злочину геноциду, передбаченого статтею 442 Кримінального кодексу України (КК України), шляхом включення до його об'єктивної сторони діянь, пов'язаних із знищенням культурної ідентичності захищеної групи. Як пояснюють автори проєкту, необхідність змін в пов'язана з потребою врахування сучасних форм агресії, які реалізуються не лише через фізичне чи біологічне знищення людей, а й через системне руйнування культурних основ існування національної спільноти. Окреслено запропоновані зміни до КК України щодо нового способу вчинення геноциду, а саме: знищення, пошкодження, привласнення або систематичне позбавлення доступу до об'єктів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, мови, освіти, релігійних практик, традицій, історичної пам'яті або культурних інституцій відповідної групи. Таким чином, у разі ухвалення законопроекту перелік способів вчинення геноциду буде розширено з п'яти до шести, а слідству та судам доведеться встановлювати не лише факт знищення культурної спадщини, витіснення мови чи історичної пам'яті, а й доводити, що такі дії були спрямовані саме на ліквідацію культурної ідентичності як умови або засобу фізичного чи соціального знищення відповідної групи. Текст: <https://sud.ua/uk/news/publication/364307-za-pozbavlennya-narodu-movi-osviti-ta-istorichnoyi-pamyati-mozhut-karati-uvyaznenniam-ta-vklyuchiti-do-skladu-genotsidu>

12. Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану : зб. тез XIV Всеукр. наук.-практ. конф., Львів, 30 трав. 2025 р. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка", Навч.-наук. ін-т права, психології та інновац. освіти. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2025. – 174 с. – Бібліогр. наприкінці ст. **Шифр зберігання в Бібліотеці: B86375** *Зі змісту: Свобода віросповідання в системі прав людини в Україні / В. Гаврилюк. – С. 11-13; Свобода думки, совісті та релігії у практиці Європейського суду з прав людини / П. Дігтяренко, С. Цебенко. – С. 29-30; Юридичні гарантії забезпечення свободи віросповідання людини в Україні / В. Євтушенко. – С. 30-33.*

13. Збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції "Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві", 29 жовтня 2025 року, [м. Львів] / редкол.: З. В. Галаджун (голова)] та ін. ; упоряд. Ю. Р. Казімова]. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2025. — 277 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A845693 *Зі змісту: Роль капеланів як духовних лідерів у медійному просторі / Ю. Казімова, П. Штерреб. – С. 172-174.***

14. Катишев К. У Києво-Печерській лаврі встановили погруддя гетьману Мазепі [Електронний ресурс] / Костянтин Катишев // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2026. – 28 черв. — Електрон. дані. Вказано, що 28.06.2026 на заході, присвяченому 30-річчю Конституції України Президент Володимир Зеленський оголосив про встановлення погруддя гетьману Івану Мазепі у Києво-Печерській лаврі. «Як знак вдячності сьогодні ми виправляємо ще одну історичну несправедливість. Тепер тут, у Києво-Печерській лаврі, абсолютно по праву стоятиме погруддя великого українця і покровителя лаври Івана Мазепи», – заявив глава держави і додав, що саме за опіки гетьмана Лавра «дійсно розквітла». Глава держави нагадав, що РФ століттями наплюжила ім'я Мазепи, «прагнула, щоб українці дивилися на свою історію чужими очима, переконуючи, що Мазепа зрадник. Це брехня. І ця брехня програла, назавжди». За словами Президента, масштаб постаті

Івана Мазепи заслуговує на повноцінний пам'ятник у Києві і на його думку, для цього є ідеальне місце. Воно існує з грудня 2013 р. на бульварі Шевченка у Києві, де стояв пам'ятник Леніну. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4889839-u-kyievo-pecherskii-lavri-vstanovyly-pohruddia-hetmanu-mazepi>

15. Куриляк В. В. Внесок протестантських спільнот в утвердження політичної незалежності та захист національних інтересів України (1991 – 2026 роки) [Електронний ресурс] / Валентина Василівна Куриляк // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С.118-127. *Простежено трансформацію українського протестантизму від маргіналізованої радянською системою релігійної субкультури до впливового інституту громадянського суспільства, який набув статусу активного суб'єкта захисту національних інтересів, демократичних цінностей і державного суверенітету. Особливу увагу приділено теологічній трансформації протестантського світогляду, а саме переходу від традиційного пацифізму до концепції «справедливої оборони», яка сформувалася під впливом Революції Гідності та повномасштабної збройної агресії РФ проти України. Проаналізовано феномен «теології Майдану» як форми контекстуального богослов'я, що інтегрує етичні принципи християнства з реаліями національно-визвольної боротьби. Також розглянуто релігійне волонтерство та військове капеланство як нові інституціоналізовані форми протестантського служіння в умовах війни. Окремий розділ присвячено аналізу стратегічного значення «духовної дипломатії» та міжнародної адвокації України через глобальні протестантські й євангельські мережі. Розкрито механізми співпраці з консервативними релігійними колами США, а також значення вступу Ради євангельських протестантських церков України до Європейського євангельського альянсу у 2025 р. як кроку до інституційного закріплення українського голосу в європейському релігійному просторі.* Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/815/743>

16. Ленъов А. А. Військове капеланство як соціальний феномен горизонтальної дії [Електронний ресурс] / Андрій Андрійович Ленъов, Ірина Іванівна Панчук // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 13-27. *На основі вивчення світового та вітчизняного досвіду розкрито сутність інституту військового капеланства та етапи його становлення. Увагу приділено генезису українського військового капеланства, розвиток якого розпочався з відновленням незалежності держави та був тісно пов'язаний з переосмисленням ролі релігії у Збройних силах України (ЗСУ) та пошуком оптимальних форм задоволення духовних потреб військовослужбовців. У прагненні виробити механізм його реалізації, Церкви, релігійні організації та наукова спільнота проводили активну науково-організаційну та просвітницьку роботу, спрямовану на вироблення ефективних моделей військово-церковної взаємодії та подолання нормативних і світоглядних бар'єрів між армією та релігійними спільнотами.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/803/731>

17. Мотичак Є. І. Паломництво як форма релігійного досвіду: феноменологічний і психологічний виміри [Електронний ресурс] / Єва Ігорівна Мотичак // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 28-33. *Розглянуто паломництво як складний духовно-культурний феномен, що поєднує релігійний досвід, психологічні трансформації та соціальні практики. Проаналізовано паломництво як форму глибокого переживання сакрального, пов'язану з внутрішнім переосмисленням, тілесними практиками та формуванням релігійної ідентичності. Окрему увагу приділено взаємозв'язку паломництва і релігійного туризму, а також його ролі у збереженні історичної пам'яті, духовному відновленні суспільства та самоідентифікації в сучасному українському контексті.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/804/732>

18. На вітражі легендарної Саграда Фамілія виправили російськомовну транслітерацію назви столиці України [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 25 черв. – Електрон. дані. *Вказано, що*

у всесвітньо відомій базиліці Саграда Фамілія в Барселоні (Іспанія) демонтували старий вітражний медальйон із російськомовною транслітерацією назви столиці України «Kiev». Натомість встановлено новий скляний елемент із коректним написанням «Kíiv». Ця заміна відповідає нормам каталонської мови й оригінальному українському звучанню. Цей знаковий акт лінгвістичного визнання відбувся в самому серці Каталонії та був приурочений до Дня міста Київ. Роботи завершили за кілька тижнів до запланованого освячення центральної вежі базиліки. Зміну ініціювала голова барселонської організації українського громадянського суспільства за всебічної підтримки генерального консульства України в Барселоні (Consulado General de Ucrania en Barcelona). Ініціативу підтримав голова парламенту Каталонії Жозеп Руль, який наголосив, що назви українських міст мають відображати мову їхніх мешканців, а не номенклатуру, нав'язану державою-агресором. Політична підтримка відкрила шлях до успішних переговорів із керівництвом базиліки. Мовознавці зазначають, що каталонська мова є однією з небагатьох у Західній Європі, де назва країни – *Ucraina* (вимовляється у чотири склади) – звучить майже ідентично до українського оригіналу, тому перехід на *Kíiv* є логічним продовженням поваги до мовної точності. Текст: https://risu.ua/na-vitrazhi-legendarnoyi-sagrada-familiya-vipravili-rosijskomovnu-transliteraciyu-nazvi-stolici-ukrayini_n164859

19. Погуц М. Л. Релігійна аксіологія католицизму: аналіз консервативних та ліберальних поглядів [Електронний ресурс] / Максим Леонідович Погуц // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 34-40. Розкрито релігійно-філософський та морально-етичний аспект аксіології як одного з найважливіших напрямків філософії, що фактично визначає соціальний та культурний напрямок сьогодення. Визначено поняття “релігійна аксіологія” та “релігійна цінність”. Проаналізовано вплив Другого Ватиканського Собору (1962 – 1965) та праці чотирьох понтифіків сучасності. З’ясовано, які саме цінності проповідує нинішня католицька церква та здійснено їхнє

переосмислення. Запропоновано нові підходи до вирішення аксіологічних питань, поставлені релігійно-культурною кризою сьогодення, й особливу увагу приділено проблематиці дискримінації людини за різними ознаками (раса, стать, вік, національність), що в подальшому матиме перспективу практичного втілення.

Текст:

<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/805/733>

20. Порошенко відвідав прощу у Страдчі [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2026. – 26 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про відвідування народним депутатом України, лідером партії «Європейська солідарність» Петром Порошенком Всеукраїнської прощі у Страдчі, де разом із духовенством та вірянами Української греко-католицької церкви (УГКЦ) молився за Україну, її захисників і полеглих Героїв. Про це п'ятий Президент України написав у мережі. Під час свого виступу він наголосив, що вирішальним чинником перемоги у війні є єдність українського народу та подякував духовенству та мирянам УГКЦ за служіння Україні. Та підкреслив, що РФ прагне знищити українців не лише військовою агресією, а й духовно, тому важливо, щоб голос християнського світу залишався чітким і безкомпромісним.* Текст : <https://wz.lviv.ua/news/554339-petro-poroshenko-vidvidav-vseukrainsku-proshchu-u-stradchi>

21. Почаївську лавру перевірять на зв'язки із забороненою в Україні релігійною організацією, - ДЕСС [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 22 черв. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 24 червня дослідницька група, сформована відповідно до наказу Державної служби України з етнополітики та свободи совісті (ДЕСС) від 19.06.2026 № Н-106/11, розпочне вивчення можливих зв'язків Почаївської Свято-Успенської лаври з іноземною релігійною організацією, діяльність якої заборонена в Україні. Відповідне рішення ухвалене наказом ДЕСС на виконання вимог Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» та Порядку проведення дослідження щодо наявності ознак афілійованості релігійних організацій з іноземними релігійними*

організаціями, діяльність яких в Україні заборонена. Акцентовано, що ДЕСС діє винятково в межах чинного законодавства та з повагою до релігійної свободи. Водночас будь-які ознаки іноземного впливу чи підпорядкування в контексті заборонених структур буде ретельно досліджено, а результати — публічно представлено суспільству. Текст: https://risu.ua/pochayivsku-lavru-pereviryat-na-mozhlivi-zvyazki-iz-zaboronenoyu-v-ukrayini-religijnoyu-organizaciyeu_n164802

22. Райчинець Ф. Ф. Пророчість пророчої місії церкви у публічному просторі: пророки, Ісус і церква [Електронний ресурс] / Федір Федорович Райчинець // Культур. альм. — 2026. — № 2. — С. 41-55. *Розглянуто роль Церкви в суспільно-політичних процесах і питання її взаємин із владою та суспільством. Проаналізовано дискусію між моделями аполітичності, лояльності до влади та опозиційної позиції церкви, акцентуючи на її «пророчій місії» в публічному просторі. На основі біблійних текстів (зокрема Євангелія від Матвія) визначено три ключові аспекти цієї місії: лідерство, духовність і справедливість. Наголошено, що Церква покликана захищати справедливість і служити суспільству, залишаючись при цьому поза політичною боротьбою та зосереджуючись на вірності Христу.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/806/734>

23. Роман В. В. Свято-Пантелеймонівський православний жіночий монастир у селі Осій (урочище Кам'янка) / Володимир Роман ; [з благословіння і передм. Феодора, митрополита Мукачів. та Ужгород.]. — Ужгород : РІК-У, 2025. — 150 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А845708** *Дослідження присвячене історії, духовній спадщині та сучасному життю одного з наймальовничіших монастирів Закарпаття. Видання поєднує глибокий історичний аналіз із доступною подачею матеріалу, що робить його цінним джерелом як для фахівців, так і для широкого кола читачів. Висвітлено ключові етапи розвитку обителі: від її заснування до сучасності, включаючи періоди занепаду, відродження та активної духовної діяльності. Увагу приділено ролі монастиря у збереженні православних*

традицій, культурному житті краю, а також щоденній праці та молитві чернечої спільноти. Матеріал ілюстровано архівними документами, світлинами та свідченнями очевидців.

24. Сєвальнєв Г. Е. Релігійні TikTok-інфлюенсери в Україні: типологія та ринкова логіка [Електронний ресурс] / Герман Едуардович Сєвальнєв // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 56-63. *Зазначено, що поширення соціальних мереж трансформує публічну релігійну комунікацію. Українські релігійні TikTok-інфлюенсери постають значущими акторами публічної релігійної сфери, чия діяльність набуває специфічного забарвлення в умовах повномасштабної війни. Використано якісний порівняльний аналіз трьох кейсів методом цілеспрямованої вибірки. Теоретичну рамку складають теорія медіатизації релігії, концепція «цифрової релігії», теорія релігійного ринку та аналітика релігійного авторитету в онлайн-середовищі. Зауважено, що релігійні TikTok-інфлюенсери є новою конфігурацією публічної релігії в Україні, що поєднує ознаки деінституціоналізації, медіатизації та ринкової логіки. Запропонована типологія дозволяє диференціювати стратегії релігійних акторів у цифровому просторі та пропонує інструмент для порівняльних досліджень. Специфіка українського контексту – конфесійний конфлікт, воєнна мобілізація та кризова релігійність – суттєво модифікує загальні тенденції.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/807/735>

25. Синчак Б. А. Публічні дебати УПЦ (МП) ТА ПЦУ: розбіжності та шляхи для діалогу [Електронний ресурс] / Богдан Анатолійович Синчак // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 64-71. *Проаналізовано взаємодію та розбіжності між Православною церквою України (ПЦУ) і УПЦ МП в умовах повномасштабної війни в Україні. Дослідження базується на медійних інтерв'ю та дебатах представників обох конфесій, що дозволяє простежити їхні принципові позиції та аргументацію. Додатково враховано правовий контекст, зокрема обговорення законопроекту щодо обмеження діяльності релігійних*

організацій, пов'язаних із Москвою. Окреслено ключові суперечності між сторонами, чинники їх загострення та можливі перспективи для діалогу.

Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/808/736>

26. Старший на пів століття: отримано нові дані про заснування Погінського монастиря на Франківщині [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 22 черв. – Електрон. дані. *Під час археологічних розвідок Погінського монастиря, що на Франківщині, представники Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника виявили кераміку лука-райковецької культури, що датується IX ст., залишки фундаменту зруйнованого монастиря, а також дізналися про документи, які вказують на заснування обителі у середині XII ст., що на пів століття раніше, ніж вважалося досі. Дослідження проводили з 8 до 19 червня 2026 р. Нові дані уточнюють хронологію становлення монастиря та розширюють знання про розвиток чернечого життя і релігійних осередків на Прикарпатті. Отримані результати мають важливе значення для вивчення церковної історії регіону, збереження культурної спадщини та подальших історичних досліджень.* Текст: https://risu.ua/starshij-na-piv-stolittya-otrimano-novi-dani-pro-zasnuvannya-poginskogo-monastirya-na-frankivshchini_n164796

27. Сулятицький Б. І. Технологічна цивілізація і трансформація релігійної свідомості в постантропологічному контексті [Електронний ресурс] / Богдан Ігорович Сулятицький // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 361-370. *Проаналізовано вектори трансформації релігійної свідомості у XXI ст. в умовах цифровізації, біотехнологічного втручання та розвитку штучного інтелекту (ШІ). Вихідною тезою є положення про те, що сучасні технологічні процеси змінюють не лише соціальні форми релігійності, а і онтологічний горизонт, у межах якого формується духовний досвід. Мета дослідження - обґрунтування переходу від антропоцентричної моделі релігійної свідомості до техногенно-медійованої структури її існування. Виокремлено три взаємопов'язані вектори розвитку релігійної свідомості: онтологічний (цифровізація як зміна способу явлення сакрального), етико-*

біологічний (біоетика як проблема відповідальності за майбутнє життя) та постантропологічний (ШІ як виклик унікальності людської свідомості). Доведено, що релігійна свідомість у техногенному горизонті не зникає, а трансформується, набуваючи рефлексивного та відповідального характеру.

Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/845/773>

28. Татарчук М. Релігійна свобода як право людини: філософсько-правово-термінологічний підхід [Електронний ресурс] / Марек Татарчук // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 371-382. *Основна мета дослідження - осмислення багатовимірності поняття релігійної свободи з урахуванням його філософських, правових, термінологічних і культурних аспектів. Зроблено спробу глибокого визначення та контекстуалізації цієї свободи в рамках універсальної системи захисту прав людини, виходячи за межі класичного поділу на свободу віросповідання та свободу від релігії на користь ширшої концепції, що охоплює сферу світоглядних переконань, традицій та ідентичності. Звернено увагу на соціальний вимір релігійної свободи як елемента запобігання конфліктам і фундаментальної умови мирного співіснування в плюралістичному суспільстві. Запропоновано цілісний, теоретико-правовий погляд на релігійну свободу, представляючи її як динамічне, складне та постійно еволюціонуюче право, захист якого вимагає постійного діалогу та гнучкого підходу з боку законодавця.* Текст: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/847/775>

29. УГКЦ представила єпископам Європи досвід служіння в умовах війни [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 14 – 17 червня у Белграді (Сербія) відбувалася зустріч Генеральних секретарів Єпископських конференцій Європи. Українську Греко-Католицьку Церкву (УГКЦ) на ній представляв Секретар Синоду єпископів УГКЦ владика Андрій Хім'як, який розповів про сучасний стан Церкви, служіння духовенства під час повномасштабної війни та виклики, пов'язані з покликаннями до священства. Основну увагу він зосередив на душпастирській, гуманітарній та соціальній діяльності*

Церкви, спрямованій на підтримку постраждалих від воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб, військових та їхніх родин. Наголосив на ролі церковних структур у наданні духовної допомоги, координації гуманітарних ініціатив і зміцненні міжнародної солідарності з Україною. Окрему увагу присвятив служінню священиків під час війни та підкреслив, що практично все духовенство УГКЦ залишилося зі своїми вірними в Україні, попри небезпеку, особисті втрати та психологічні травми. Також звернув увагу на становище Церкви на окупованих територіях. Владика Андрій Хім'як закликав учасників зустрічі ухвалити спільне звернення із засудженням чергових російських атак на цивільне населення та релігійні святині України, а також поновити заклик до молитви за справедливий і тривалий мир для українського народу. Текст: https://risu.ua/ugkc-predstavila-yepiskopam-yevropi-dosvid-sluzhinnya-v-umovah-vijni_n164773

30. Успенський собор КиєвоПечерської лаври буде відновлено [Електронний ресурс] // Уряд. кур'єр. – 2026. – 16 черв. [№ 125]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Президент України Володимир Зеленський і Прем'єр-міністр України Юлія Свириденко побували на одному з місць, по якому РФ завдала удару в ніч на 15.06.2026. На території Києво-Печерської лаври Президент подякував усім службам, які ліквідували наслідки нічної російської атаки, і всім небайдужим, хто допомагає. «Підтверджено, що два російські дрони цілеспрямовано атакували ту частину міста, де розташовані Лавра та «Мистецький Арсенал», — зазначив він. Та наголосив, що Україна перебуває в постійній комунікації з партнерами щодо наслідків цієї російської атаки та необхідного реагування. Президент відзначив важливість того, що лідери країн, громадські лідери, міжнародні організації не мовчать. «Доручив МЗС України та всій нашій дипломатичній команді максимально активізувати сьогодні всі контакти з партнерами, щоб міжнародні заходи цього й наступного тижнів дали реальні результати для посилення нашого захисту та глобального тиску на росію за цю війну. Потрібна справедлива відповідь на російський удар. Дякую всім, хто з

Україною», — зазначив глава держави. Текст:
<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/uspenskij-sobor-kiyevopecherskoyi-lavri-bude-vidno/>

31. Фахівці перевірили стан підземних вод для збереження Андріївської церкви [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2026. – 20 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що Національний заповідник «Софія Київська» здійснює постійний геотехнічний моніторинг на пагорбі, де височіє Андріївська церква - храм епохи бароко, видатна пам'ятка сакральної архітектури XVIII ст. з єдиним у світі повністю збереженим інтер'єром сакральної споруди, створеним за проєктом відомого архітектора Франческо Бартоломео Растреллі. Фахівці здійснили відбір проб ґрунтових вод для лабораторного аналізу їхнього хімічного складу та провели вимірювання дебітів вод, що надходять до дренажної системи Дніпровських схилів. Отримані показники відповідають середнім сезонним значенням, що свідчить про стабільний гідрогеологічний стан території. Наголошено, що контроль підземних вод є важливим чинником збереження стійкості схилів та захисту культурної спадщини. Текст:
https://risu.ua/fahivci-perevirili-stan-pidzemnih-vod-dlya-zberezhennya-andriyivskoyi-cerkvi_n164770

32. Фенно І. Джерела та передумови формування православної етики миру [Електронний ресурс] / Ірина Фенно // Культур. альм. – 2026. – № 2. – С. 72-77. Проаналізовано передумови формування православної етики миру та підходи православних церков до питань війни, миру й російсько-української війни. Йдеться про відсутність єдиної систематизованої методології в православному богослов'ї щодо цих тем і підкреслено різноманітність позицій у межах Вселенського православ'я. Причини цього пояснюються структурною децентралізацією православних церков та їхньою різною історично-політичною взаємодією з державою. Водночас простежуються біблійні та патристичні витоки етики миру, зокрема в працях Василя Великого та Григорія Палами, які формують нормативні

орієнтири православного осмислення війни і миру. Текст:
<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/809/737>

33. Чижев Д. А. Гендерна рівність та заборона дискримінації : підручник / Д. А. Чижев ; НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. — Харків : Майстер книг, 2025. — 303 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ78769** Розкрито основні концепти рівності, справедливості та недискримінації. Проаналізовано нормативно-правові акти, судову практику, міжнародні стандарти, рекомендації органів ООН, Ради Європи та Європейського Союзу (ЄС). Особливу увагу приділено гендерній рівності, протидії дискримінації за ознаками статі, віку, національності, релігії, інвалідності, сексуальній орієнтації та іншими ознаками. Підручник розроблено з урахуванням сучасних викликів, зокрема розвитку антидискримінаційної політики в умовах війни, реформування сектора безпеки та правосуддя, а також інтеграції європейських стандартів у національну правову систему.

34. Щербань М. В. Філософсько-релігійний зміст гендерної ідеології: від теорії до практики [Електронний ресурс] / Микола Володимирович Щербань, Іван Васильович Крамарчук // Культур. альм. — 2026. — № 2. — С. 393-403. Висвітлено головні теоретичні ідеї гендерної самобутності: природничий, суспільний та світоглядний погляди. Виявлено світоглядні полеміки стосовно волі самовияву, етичних проблем і суспільної рівності у межах гендеру. Проаналізовано позиції провідних світових віросповідань щодо особи чоловіка і жінки, статевих функцій та їх перетворення у сучасному соціумі. Практична цінність дослідження полягає у всебічному сполученні світоглядно-духовного аналізу гендерної доктрини з вивченням її дієвих проявів у теперішньому соціумі. Зокрема, вперше теоретично-філософський розгляд (морально-етичні та сутнісні аспекти категорії) злучається із сакральним підґрунтям (усталені світові віросповідання: християнство, іслам, буддизм, індуїзм). Текст:
<https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/849/777>

21.07.2026.

Укладач: Савицька Л. В.